

N:o 63.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 21 Maj 1873.
 — — — — Andra Kammaren den 21 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, angående kurhusafgiftens upphörande och densammans ersättande med en personlig sjukvårdsafgift.

(Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8 och Memorial N:o 12).

S. A. K.

Hos Riksdagen har framställning blifvit gjord derom, att lasarett och kurhus, der de finnas på samma plats, må sammanslås till en sjukvårdsanstalt med gemensam förvaltning och gemensamma räkenskaper; att den under namn af kurhusafgift till veneriska smittans hämmande nu utgående personela skatt må upphöra; och slutligen att landstingen må be- myndigas att efter behof påbjuda en »sjukvårds»- eller »lasarettsfgift» af hvarje person, som erlägger mantalspenningar, att i vanlig ordning uppbäras och för hvarje sjukvårdsdistrikt till dess gemensamma sjukvårds- eller lasarettskassa ingå; till stöd för hvilket förslag hufvudsakligen blifvit anfördt, att den nu varande benämningen å denna skatt — kurhusafgift — vore oegentlig, enär på de flesta ställen, särdeles i landsorten, den väl uttaxerades och bokfördes såsom kurhusafgift, men deremot till sin betydligaste del användes för lasarettens behof, hvaraf åter utbildat sig en bokföring, som vore särdeles invecklad; att, om än under föregående tider behofvet kunde hafva kraft särskilda sjukvårdsinrättningar för veneriske sjuke och särskilda skattebidrags utgörande för underhållet deraf, det likväl, med afseende å det uppoffrande nit för sjukvårdsanstaltarnas utvidgande och förbättrande, som på sednare tiden landstingen i allmänhet ådagalagt, vore fullt antagligt, att staten utan fara kunde öfverlemna

hela kurhusinstitutionen, likasom förut lasarettsinstitutionen, åt landstingens vård, så att inkomster, förvaltning, inventarier, kassa och räkenskaper kunde blifva gemensamma för båda dessa slag af sjukvårdsinrättningar, der de befunno sig på samma plats, hvarigenom man icke heller skulle i någon mån försvåra statens kontroll öfver sjukvårdens handhavande eller det tillfälle staten borde ega att inhemta statistiska uppgifter angående de särskilda slagen af sjukvårdsanstalter; och slutligen att, ehuru fastighet samt kapital och arbete måste vidkännas de drygaste bidragen till sjukvårdens befrämjande, det likväl, då alla samhällets medlemmar deraf egde lika gagn och till dess åtnjutande hade lika rätt, ingalunda vore obilligt, att en personel afgift uttaxerades till upprätthållande af nödiga sjukvårdsanstalter, hvilken afgift dock, med hänsyn till den olika arbetsersättning, man och qvinna vanligen kunde betinga sig, och i öfverensstämmelse med den grundsats, som i fråga om de flesta andra personela skatter hos oss gjort sig gällande, icke, såsom den nuvarande kurhusafgiften, borde utgå med samma belopp af mankön och qvinkön.

Att genom en ändamålsenlig vård åt veneriske sjuke söka förekomma den veneriska smittans utbredande har med rätta ansetts vara af den vigt, att särskilda bestämmelser blifvit meddelade angående detta slags sjukvård, såsom att dylika patienter skola erhålla kostnadsfri vård å de sjukvårdsanstalter, som för sådant ändamål skola vara inrättade inom hvarje län, under det regeln eljest är, att för patienter, som äro intagne å allmän sjukvårdsanstalt, viss betalning skall erläggas vare sig af den enskilde eller af vederbörande kommun. Men på samma gång staten uppställt denna fordran med afseende på de af länskommunerna anordnade kurhusinrättningar, har det jemväl ansetts billigt att för dessa anstalters bestånd medgifva en särskild beskattning. Detta är grunden för den nuvarande kurhusafgiftens utgörande; och då ur det allmännas synpunkt det, efter Riksdagens förmenande, icke lärer vara lämpligt att under närvarande förhållanden inskränka kurhusens verksamhet eller rubba grundsatsen om de der intagna patienternas kostnadsfria vård, erfordras naturligtvis tillgångar till bestridande af de härför uppkommande kostnader, och något annat sätt för anskaffande af dessa, än såsom hittills i allmänhet skett, genom en personel skatt, har Riksdagen så mycket mindre ansett nödigt att utfinna, som en dylik förändring icke i någon mån är påkallad af den hittills vunna erfarenheten om en personlig skatts uttagande i detta fall.

Men å andra sidan kan Riksdagen ej heller neka, att, den nuvarande kurhusafgiften på grund af bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 11 April 1867 till en rätt betydlig del användes för annat ändamål

än dess benämning antyder och ursprungligen dermed afsetts, i det den tillgodokommer den allmänna sjukvården. Enligt upplysningar, Riksdagen förskaffat sig, finnas län eller kurhusdistrikt der lasarettten fått tillgodonjuta 50 procent och till och med derutöfver af den influtna kurhusafgiften, hvilket bevisar, att kurhusafgiften icke allenast *kan* enligt gällande föreskrifter, i den mån den icke erfordras för kurhusens behof, användas för den allmänna helsovården, utan ock för närvarande till ganska betydlig del vinner användning på sådant sätt, i följd hvaraf den, åtminstone på många orter inom riket, redan i verkligheten är att anse såsom en allmän sjukvårdsafgift.

Angående förvaltningen af de inflytande kushusafgifterna samt deras användande för annat ändamål än för kurhusens behof äro emellertid nu meddelade sådana bestämmelser, som vid tillämpningen visat sig medföra oegentligheter och svårigheter, åtminstone i de fall der, såsom i åtskilliga landsorter är förhållandet, lasarett och kurhus äro med hvarandra förenade. Först och främst skola nemligen särskilda räkenskaper föras för kurhusen, hvilken särskilda räkenskapsföring i nyssnämnda fall i och för sig ingalunda kan vara behöflig och dessutom aldrig kan blifva riktigt noggrann, emedan fördelningen emellan lasarettet och kurhuset af en mängd gemensamma utgifter, såsom aflöningen till läkare och tjänstemän och andra förvaltningskostnader m. m., måste ske efter en beräkning, som alltid blifver i större eller mindre mån godtycklig. Uppköp af en mängd artiklar lära väl ock ske gemensamt för både lasarettet och kurhuset, och att med full säkerhet bestämma, huru mycket af de inköpta artiklarna åtgått för lasarettet eller kurhuset, torde stundom vara ganska svårt och åtminstone i de flesta fall påkalla en mängd särskilda kontroller, hvilka endast hafva till syftemål att ligga till grund för beräkningen af hvad den ena eller andra afdelningen af sjukvårdsanstalten kostar. En dylik invecklad räkenskapsföring nödvändiggöres dock nu deraf, att det endast är så stor del af kurhusafgiften, som icke erfordras för kurhusets behof, som får tilldelas lasarettet, och att det är först, sedan man till beloppet känner detta öfverskott, som det kan disponeras för den allmänna helsovården. Denna sistnämnda anordning synes Riksdagen icke heller vara ändamålsenlig, ty den förhindrar de inflytande kurhusafgifternas användning i den mån sådant påkallas af den sjukvårdsinrättnings behof, hvarför de äro beräknade, och det är med noggrann efterlefnad af bestämmelserna i detta fall icke möjligt att förrän ett påföljande år taga någon del af kurhusmedlen i anspråk för lasarettets behof, sedan det, vid det föregående årets bokslut för kurhuset visat sig, till hvilket belopp det för detsamma umbärliga öfverskottet uppgått. Att

sålunda hafva i sjukvårdsanstaltens kassa inneliggande medel, hvilka erfordras för bestridande af utgifter för lasarettets behof, men som icke få dertill användas förrän ett påföljande år, är onekligen en oegentlighet, och, efter hvad Riksdagen erfarit, lärer svårigheten för lasarett- och kurhusdirektionerna att ställa sig författningen i detta fall till noggrann efterrättelse ofta nog vara ganska stor och på vissa ställen hafva ledt derhän, att författningen icke heller blifvit i denna del tillämpad. Det har derföre synts Riksdagen vida lämpligare, såsom ledande till större enkelhet i förvaltningen, att låta dessa skattemedel ingå till en gemensam kassa för lasarettet och kurhuset, der dessa lyda under en gemensam förvaltning, och att icke fordra särskild räkenskapsföring för dessa båda afdelningar af sjukvårdsanstalten. Då man bibehåller samma skyldighet som nu för länet eller sjukvårdsdistriktet, att, för hämmande af veneriska smittan, lemna kostnadsfri vård åt alla deraf angripna personer, kan genom den nyss antydda förändringen i räkenskapsföringen och dispositionen af ifrågavarande skattemedel icke uppstå någon fara, att icke kurhusvården framdeles skall blifva lika ändamålsenlig som hittills.

Enligt Riksdagens mening bör således hvarje län eller sjukvårdsdistrikt få såsom bidrag till bestridande af den allmänna sjukvården, i mån af behof, uppbära en personel skatt, som skall ersätta den nuvarande kurhusafgiften och erhålla en mera egentlig benämning af *personlig sjukvårdsafgift*, vid hvars beviljande Riksdagen dock ansett det böra uttryckligen förklaras, att denna afgifts ändamål företrädesvis är att utgöra bidrag till den kurhusvård, som för den veneriska smittans hämmande är af nöden. Såsom Riksdagen ofvan antydt, kan Riksdagen icke annat än erkänna lämpligheten deraf att för ett så beskaffadt behof, som det ifrågavarande, en personel skatt uttages, men på samma gång kan Riksdagen icke bestrida giltigheten af de skäl, som andragits, till stöd derför, att en sådan skatt må utgå med högre belopp för man än för qvinna. Fullkomligt enahanda skäl, som hittills gjort sig gällande vid påläggandet af de flesta andra personela skatter, såsom mantalspenningar, personlig skyddsafgift och fattigvårdsafgift, hvilka erläggas med dubbelt högre belopp af man än af qvinna, synes Riksdagen böra vinna tillämpning äfven i detta fall, så att den personliga sjukvårdsafgiften kommer att af de särskilda könen uttaxeras efter samma grund, som med afseende å andra personela skatter företrädesvis iakttagits.

Efter hvad Riksdagen inhemtat, har den nuvarande kurhusafgiften under de sednare åren inom de flesta distrikt utgått med det högsta medgifna belopp, eller 25 öre för hvarje person, och i några län hafva handstingen derjemte beslutat, med stöd af 47 § i nådiga förordningen

om landsting den 21 Mars 1862, att utöfver kurhusafgiften för sjukvården uttaga en särskild personel skatt, som i ett sjukvårdsdistrikt utgjort det ganska betydliga beloppet af 15 öre på hvarje person. Så uttaxeras, bland annat, på grund af Gefleborgs läns landstings beslut, en särskild personel skatt såsom bidrag till det i Jerfsö inrättade hospitalet för spetsläske. Då nu Riksdagen, genom att medgifva uttaxerandet af en personlig sjukvårdsafgift till visst belopp, torde betaga landstingen allt tillfälle att derutöfver pålägga några personela skatter för sjukvårdens behof, har Riksdagen funnit det vara angeläget att tillse, det maximum för sjukvårdsafgiften icke sättes lägre, än att man för sjukvården inom hvarje distrikt kan påräkna ungefärligen lika stora personela bidrag som hittills. De olika belopp, hvarmed skatten skall utgöras af mankon och qvinkon, betingade ock såsom en nödvändighet, att maximum höjes, för att samma inkomst skall kunna erhållas. I enlighet härmed har Riksdagen beslutat, att den personliga sjukvårdsafgiften skall utgå för man med högst 50 öre och för qvinna med hälften af det belopp, som blifver fastställt för man. För Stockholms stad, der kurhusafgiften för närvarande utgår med 50 öre för hvarje person, har jemväl för framtiden gjorts ett undantag från det i allmänhet bestämda maximum, så att den personliga sjukvårdsafgiften i Stockholm tillåtits uppgå till högst 1 R:dr per man. Att, såsom för den nuvarande kurhusafgiften, fastställa ett visst minimum, har deremot ej ansetts behöfligt. Inom den af Riksdagen utstakade gräns skall den personliga sjukvårdsafgiftens belopp bestämmas i samma ordning som nu är stadgad rörande kurhusafgiften; och har Riksdagen ansett tillfyllestgörande, att den sålunda bestämmer, hvilken myndighet det må tillkomma att besluta uttaxering af den personliga sjukvårdsafgiften, och derjemte föreskrifva, att de genom samma afgift inflytande medlen ej få användas till andra än de af Riksdagen bestämda ändamål, hvaremot öfriga föreskrifter i ämnet, som kunna vara af nöden, såsom i fråga om förvaltningen och redovisningen af nyssnämnda medel samt granskningen af de sjukvårdsanstalters förvaltning, hvilka dessa medel tillgodokomma, hafva synts Riksdagen böra öfverlemnas åt Eders Kongl. Maj:t att meddela, så mycket heldre som tillfälle derigenom beredes att, om så erfordras, lämpa dessa föreskrifter efter de olika förhållanden, som med afseende å sjukvårdens ordnande kunna förefinnas inom olika delar af riket.

På de skäl Riksdagen sålunda i underdånighet anført, har Riksdagen, med upphäfvande af nu gällande stadganden angående kurhusafgiften, beslutat:

- 1:o att för den allmänna sjukvården inom hvarje län eller sjukvårdsdistrikt skall för år 1874 och vidare årligen, intilldess annorlunda förordnas, af en hvar, som erlägger mantalspenningar, äfven utgöras en personlig sjukvårdsafgift, särskildt för hvarje län eller sjukvårdsdistrikt i mån af dess behof; dock att denna afgift, som utgöres af qvinna med hälften af det belopp, som erlägges af man, icke må sättas högre än till 1 R:dr i Stockholms stad och 50 öre inom öfriga delar af riket för hvarje skattskyldig af mankön;
- 2:o att denna sjukvårdsafgift skall företrädesvis användas till beredande af kostnadsfri vård åt veneriske sjuke och till vidtagande i öfrigt af tjenliga åtgärder för den veneriska sjukdomens hämmande;
- 3:o att det må tillkomma landsting, men i städer, som ej i landsting deltaga, stadsfullmäktige att årligen till beloppet fastställa den erforderliga personliga sjukvårdsafgiften; och
- 4:o att de medel, som genom denna afgift inflyta, ej få användas till andra än de i 1:sta och 2:dra punkterna här ofvan bestämda ändamål.

Jemte underdånig anmälan af dessa beslut får Riksdagen slutligen i underdånighet hos Eders Kongl. Maj:t anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes utfärda allmän författning i ämnet och deri meddela de föreskrifter, som kunna vara erforderliga angående förvaltningen och redovisningen af de genom den personliga sjukvårdsafgiften inflytande medel samt granskningen af de sjukvårdsanstalters förvaltning, hvilka dessa medel tillgodokommit.

Riksdagen framhärdat etc.

Stockholm den 21 Maj 1873.